

TUSHEN IMANI

أَصُولُ الْإِيمَانِ

— A karkashin hasken Alkur'ani da Sunnah —

TUSHEN IMANI

Kashi na Daya: Imani da Allah	4
Babi na Daya: Kadaita Allah a cikin ayyukansa (Tawhid al-Rububiyah)	5
Kashi na Daya: Imani da Allah	5
Babi na Daya: Kadaita Allah a cikin ayyukansa (Tawhid al-Rububiyah).....	6
1.1 Ma'anarsa da hujjojinsa daga Littafi (Alkur'ani) da Sunnah da hankali da dabi'ar halitta.....	6
1.2 Kadaita Allah a cikin ayyukansa shi kadai ba ya tseratar da bawa daga azaba	6
1.3 Bangarorin kauce hanya game da kadaita Allah a cikin ayyukansa	6
Babi na Biyu: Kadaita Allah a cikin bauta (Tawhid al-Uluhiyyah)	6
Kashi na Daya: Imani da Allah	8
Babi na Daya	8
1.1 Ma'anarsa da hujjojinsa daga Littafi (Alkur'ani) da Sunnah da hankali da dabi'ar halitta.....	8
1.2 Kadaita Allah a cikin ayyukansa shi kadai ba ya tseratar da bawa daga azaba	9
1.3 Bangarorin kauce hanya game da kadaita Allah a cikin ayyukansa	9
Babi na Biyu: Kadaita Allah a cikin bauta (Tawhid al-Uluhiyyah)	10
2.1 Hakikanin kadaita Allah a cikin bauta da hujjojinsa da muhimmancinsa.....	10
2.2 Zama dole a juya dukkan bauta ga Allah Shi kadai	11
2.3 Karewar da Annabi ﷺ ya yi wa fagen kadaita Allah (Tawhid) da toshe dukkan hanyoyin da suke kaiwa ga shirka	12
2.4 Shirka da Kafurci da nau'o'insu	13
Na biyu: Karamar Shirka (Al-Shirk al-Asghar)	13
2.5 Da'awar sanin gaibi da abubuwan da suke matsayinsa	14
Babi na Uku: Kadaita Allah a cikin Sunayensa da Siffofinsa (Tawhid al-Asma wa al-Sifat)	16
3.1 Ma'anar kadaita Allah a cikin Sunaye da Siffofi da hujjojinsa	16
3.2 Misalai na aikace-aikace na sunayen Allah da siffofinsa	17
3.3 Wasu ka'idoji da asasi game da sunayen Allah da siffofinsa.....	18
Kashi na Biyu: Sauran Shika-shikan Imani	18
Babi na Daya: Imani da Mala'iku	19
1.1 Hakikanin Mala'iku da asalinsu	19
1.2 Zama dole a yi imani da Mala'iku da hujjojinsa.....	20
1.3 Ayyukan Mala'iku da ayyukansu na musamman	20
Babi na Biyu: Imani da Littafai	21

TUSHEN IMANI

2.1 Hukuncin yin imani da littafan da aka saukar da hujjojinsa	21
2.2 Yadda ake yin imani da Littafan Ubangiji	22
2.4 Alkur'ani Mai Girma: Falalarsa, matsayinsa, da siffofinsa na musamman.....	22
Babi na Uku: Imani da Manzanni.....	23
3.1 Ma'anar Annabi da Manzo da bambancin da ke tsakaninsu	23
3.2 Hukuncin yin imani da Manzanni da hujjojinsa.....	23
3.3 Siffofin Manzanni na musamman da ayyukansu	24
3.4 Ma'abuta karsashi (Ulu al-Azmi) daga cikin Manzanni da cikon Annabawa	25
4.1 Hakikanin imani da Ranar Lahira da hukuncinsa da hujjojinsa.....	26
4.2 Ashradus-Sa'ah (Alamomin Kiyama)	26
4.3 Rayuwar Barzahu: Kabari da ni'imarsa da azabarsa	27
4.4 Babbar Kiyama: Tashin matattu, da Taro, da Hisabi.....	28
4.5 Sakamako na karshe: Siradi, da Aljanna da Wuta	28
Babi na Biyar: Imani da Kaddara (Al-Qadar)	29
5.1 Hakikanin imani da kaddara da hukuncinsa da hujjojinsa.....	29
5.2 Matakan (Darikun) imani da kaddara.....	30
Kashi na Uku: Lazimtar Jam'iyya da Yi Wa Shugabanni Da'a	30
3.1 Zama dole a lazimci jam'iyya da gargadi game da rarraba.....	30
3.2 Zama dole a yi wa shugabanni da'a a cikin abin da ba sabon Allah ba.....	30

Masarautar Saudi Arabiya

Ma'aikatar Al'amuran Musulunci da Awkafi da Kira da Shiriya

Cibiyar Sarki Fahd Domin Buga Alkur'ani Mai Girma

Babban Sakatariya

Al'amuran Ilimi

Littafin Tushen Imani (Assulul Imani)

A karkashin hasken Alkur'ani da Sunnah

Wallafar: Wasu zababbun malamai

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Da sunan Allah Mai rahama Mai jin kai)

Abubuwan da ke ciki

Gabatarwar Mai Girma Minista

Shimfida

Gabatarwa

Kashi na Daya: Imani da Allah

Babi na Daya: Kadaita Allah a cikin ayyukansa (Tawhid al-Rububiyah)

[1] Karin bayani (Footnotes) da ke karewa da kalmar "Mai fassara" an kara su ne a kan asalin littafin domin saukaka karatu da fahimta.

Bayanan mai fassara

[1] Karin bayani (Footnotes) da ke karewa da kalmar "Mai fassara" an kara su ne a kan asalin littafin domin saukaka karatu da fahimtar nassi.

[2] Alamar (ﷺ) duk inda aka gani a cikin wannan littafin, tana nufin "Azaza wa Jalla" (Mai girma da daukaka), wadda aka saba rubutawa bayan ambaton sunan Allah Madaukakin Sarki.

[3] Sallallahu alaihi wa sallam (ﷺ) da yardar Allah ga sahabbai an sanya su a cikin wasu alamomi na musamman, kamar: (ﷺ) Amincin Allah da karamunsa su tabbata a gare shi, da () Allah ya yarda da shi, da () Allah ya yarda da ita, da () Allah ya yarda da su, da dai sauransu.

[4] An yi amfani da tsarin fassara sautin haruffa (Transliteration) kamar haka a cikin wannan littafin: (duba shafi na gaba).

Tsarin rubuta sautin haruffa (Transliteration)

Wasula: 'a' na wakiltar fatha (اَ), 'i' na wakiltar kasra (اِ), 'u' na wakiltar damma (اُ).

Gabatarwar Mai Girma Minista

Shimfida

Gabatarwa

Kashi na Daya: Imani da Allah

Babi na Daya: Kadaita Allah a cikin ayyukansa (Tawhid al-Rububiyah)

1.1 Ma'anarsa da hujjojinsa daga Littafi (Alkur'ani) da Sunnah da hankali da dabi'ar halitta

1.2 Kadaita Allah a cikin ayyukansa shi kadai ba ya tseratar da bawa daga azaba

1.3 Bangarorin kauce hanya game da kadaita Allah a cikin ayyukansa

Babi na Biyu: Kadaita Allah a cikin bauta (Tawhid al-Uluhiyyah)

Gabatarwar Mai Girma Minista

Dukkan godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin halittu, tsira da amincin Allah su tabbata ga Annabinmu Muhammadu da alayensa da sahabbansa baki daya. Bayan haka:

Hakika daga cikin falalar Allah Madaukakin Sarki ga wannan al'umma shi ne sanya mata a kowane zamani mutanen da za su jaddada mata al'amuran addininta, kuma su bayar da muhimmanci wajen bayyana ingantacciyar akidarta.

Littafin "Tushen Imani" (Assulul Imani) yana daya ne daga cikin albarkatun kokarin ilimi da aka bayar domin tabbatar da akidar magabata na kwarai (Salafus-Salih).

Cibiyar Sarki Fahd Domin Buga Alkur'ani Mai Girma ta yi kwadaitarwa wajen buga wannan littafi domin ya zama matattarar bincike mai sauki ga Musulmai a gabashin duniya da yammacinta.

TUSHEN IMANI

Ina rokon Allah ya sanya wannan littafi ya zama mai amfani ga Musulunci da Musulmai, kuma ya saka wa wadanda suka tsaya wajen aiwatar da shi da mafi alherin sakamako.

Ministan Al'amuran Musulunci da Awkafi da Kira da Shiriya
Shimfida

Lallai mafi muhimmancin abubuwa, kuma mafi zama dole ga bawa shi ne: ya san Ubangijinsa, da addininsa, da Annabinsa Muhammadu ﷺ.

Wannan shi ne asalin abin da za a tambayi bawa a kansa a cikin kabarinsa; domin idan aka sanya shi a kabarinsa, abokansa suka juya masa baya, wasu mala'iku guda biyu za su zo masa su zaunar da shi, su ce masa: Wane ne Ubangijinka? Menene addininka? Wane ne Annabinka?

Amma mumini zai ce: Ubangijina shi ne Allah, addinina Musulunci ne, Annabina kuma Muhammadu ne ﷺ. Amma mai kokonto sai ya ce: 'Ashe, ashe, ban sani ba, na ji mutane suna fadar wani abu sai na fada.'

Kasancewar tabbatar da wannan babban asali ba zai kasance ba sai ta hanyar sanin shika-shikan imani, shi ya sa wannan littafi ya zo domin bayyana su dalla-dalla a takaice, tare da dogaro ga Littafin Allah (Alkur'ani) da Sunnar Manzonsa ﷻ.

Imani yana da rassa saba'in da wani abu, mafi daukakarsu ita ce fadar "La'ilaha illallahu" (Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah), mafi kankantarsu kuma ita ce kauce wa abin cutarwa daga hanya, kuma kunya reshe ce daga imani.

Gabatarwa

Dukkan godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin halittu, tsira da amincin Allah su tabbata ga mafificin annabawa da manzanni, Annabinmu Muhammadu da alayensa da sahabbansa baki daya.

Bayan haka: Lallai ilimin akida shi ne mafi daukakar ilimi kuma mafi girman matsayi; domin yana da alaka da Abin bautawa (Allah) tsarki ya tabbata a gare Shi, da kuma hakkokinsa a kan bayinsa.

Wannan littafi yana nufin tabbatar da "Shika-shikan Imani" guda shida wadanda Annabi ﷺ ya bayar da labarinsu a cikin hadisin Jibrilu sananne, lokacin da ya tambaye shi game da imani, sai ya ce: "Ka yi imani da Allah, da mala'ikunsa, da littafansa, da manzanninsa, da ranar karshe, kuma ka yi imani da kaddara (kyawunta da mununta)."

Mun dogara wajen gabatar da wadannan shika-shikan a kan bayyani mai sauƙi na magana, da kafa hujja da nassoshi ingantattu, nesa da sarkakiyar ilimin kalami da hanyoyin da aka kirkira (bidi'o'i).

Kuma za mu tafi a cikin wannan littafin bisa tsarin da ya zo a cikin hadisi mai girma, muna rokon Allah Madaukakin Sarki ikhlasi (tsantsar nufi) a cikin magana da aiki.

Kashi na Daya: Imani da Allah

Babi na Daya: Kadaita Allah a cikin ayyukansa (Tawhid al-Rububiyah)

1.1 Ma'anarsa da hujjojinsa daga Littafi (Alkur'ani) da Sunnah da hankali da dabi'ar halitta

Kadaita Allah a cikin ayyukansa (Tawhid al-Rububiyah) shi ne: Tabbarwa da yakini cewa Allah Madaukakin Sarki shi ne Ubangijin kowane abu kuma Mamulkin kowane abu, kuma shi ne Mahallicci, Mai azurtawa, Mai rayarwa, Mai kashewa, Mai amfanarwa, Mai cutarwa, Shi kadai ya kebanta da halitta da tsara al'amura, wanda al'amari baki daya nasa ne, kuma alheri baki daya yana hannunsa, kuma Shi a kan kowane abu Mai iko ne.

Hakika Littafi (Alkur'ani), da Sunnah, da hankali, da dabi'ar halitta (fitra) sun nuna wannan nau'i na kadaita Allah.

Amma Littafi (Alkur'ani): Daga cikinsa akwai fadin Allah Madaukakin Sarki:

{الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ}

(Dukkan godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin halittu) [Al-Fatiha: 2].

Amma Sunnah: Daga cikinta akwai fadin Manzo ﷺ: "Kai ne Ubangijin mutanen kwari" da kuma fadinsa a cikin addu'ar neman ruwa: "Ya Allah, Kai ne Allah babu abin bautawa da gaskiya sai Kai, Kai ne Mawadaci mu kuma talakawa ne".

Amma hankali: Domin wannan halitta mai ban mamaki, da wannan samaniya (universe) tsayayye mai tsari, dole ne yana da Mahaliccin da ya samar da shi, kuma Mai tsara al'amura (Mudabbir) Mai hikima da yake gudanar da shi.

Amma dabi'ar halitta (fitra): Domin rayuka (na mutane) an halicce su ne a kan tabbatar da Mahaliccinsu, da kuma komawa zuwa gare Shi a lokacin tsanani da bukata.

1.2 Kadaita Allah a cikin ayyukansa shi kadai ba ya tseratar da bawa daga azaba

Lallai yarda da kadaita Allah a cikin ayyukansa (Tawhid al-Rububiyah) shi kadai ba ya wadatarwa wajen tsira daga azabar Allah, kuma bawa ba ya zama Musulmi da shi kadai; domin mushrikan da aka aiko Annabi ﷺ a cikinsu sun kasance suna tabbatar da shi.

Kuma Allah ya ba da labari game da su a cikin fadinsa: {مَنْ سَأَلْتَهُمْ وَلَيُنَّ} {اللَّهُ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُمْ} (Kuma lallai idan ka tambaye su wane ne ya halicce su, lallai za su ce: Allah) [Al-Zukhruf: 87], duk da haka wannan tabbatarwar ba ta shigar da su Musulunci ba domin ba su kadaita Allah ba a cikin bautarsa.

1.3 Bangarorin kauce hanya game da kadaita Allah a cikin ayyukansa

Kauce hanya a cikin kadaita Allah a cikin ayyukansa yana bayyana a cikin wasu al'amura, daga cikinsu: musanta samuwar Ubangiji tun farko kamar yadda 'yan ridda (Atheists) da masu bin ra'ayin "Dahriyyun" suka yi, ko kuma yarda da samuwar abokin tarayya ga Allah a cikin halittarsa da tsara al'amuransa.

Daga ciki kuma akwai yarda da cewa wasu daga cikin halittu suna da ikon sarrafa samaniya wajen kawo amfani ko tunkude cutarwa, kuma wannan yana daya daga cikin mafi girman bata da shirka a cikin ayyukan Ubangiji.

Babi na Biyu: Kadaita Allah a cikin bauta (Tawhid al-Uluhiyyah)

2.1 Hakikanin kadaita Allah a cikin bauta da hujjojinsa da muhimmancinsa

Kadaita Allah a cikin bauta (Tawhid al-Uluhiyyah) shi ne: Kebance Allah Madaukakin Sarki da dukkan nau'o'in bauta, ta yadda ba za a bauta wa kowa ba sai Allah, kuma ba za a hada Shi da kowa ba a cikin kowane nau'i na bauta, kamar: addu'a, yanka, bakance, kwadayin samun sakamako, tsoro, dogara (tawakalli), da komawa zuwa gare Shi.

Ana kiran wannan nau'i da "Kadaita Allah a cikin bauta" (Tawhid al-Ibadah); domin yana da alaka da ayyukan bayi wadanda suke neman kusanci da su zuwa ga Ubangijinsu. Haka nan ana kiransa da "Kadaita Nufi da Manufa" (Tawhid al-Iradah wal-Qasd); domin ya ginu ne a kan tsarkake manufa ga Allah Shi kadai.

Kuma hujja a kan wannan kadaitawa ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki:

{وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ}

(Kuma ba Mu aika wani manzo ba a gabaninka, face Muna yi masa wahayi cewa: Lallai babu abin bautawa da gaskiya sai Ni, saboda haka ku bauta Min) [Al-Anbiya: 25].

Wannan nau'i na kadaita Allah shi ne wanda aka samu sabani a kansa tsakanin manzanni da al'ummominsu, kuma saboda shi ne aka kafa fagen jihadi, mutane kuma suka kasu kashi biyu: mumina da kafirai.

[1] Kadaita Allah a cikin bauta (Tawhid al-Uluhiyyah) shi ne manufar halittar aljanu da mutane kamar yadda Allah Madaukakin Sarki ya ce: {وَمَا لِيُعْبُدُونَ إِلَّا وَالْإِنْسَ الْجِنَّ خَلَقْتُ} (Kuma ban halicci aljanu da mutane ba face domin su bauta Min).

2.2 Zama dole a juya dukkan bauta ga Allah Shi kadai

Lallai Allah tsarki ya tabbata a gare shi, Shi ne Mahalicci, Mai azurtawa, Mai ni'ima da falala, saboda haka Shi ne kadai ya cancanci a bauta masa, kuma ba ya halatta a juya wani abu daga cikin nau'o'in bauta zuwa ga waninsa kowa ma zai kasance.

Bauta (Ibadah) suna ne da ya hada dukkan abin da Allah yake so kuma yake yarda da shi, na magana ne ko aiki, na fili ne ko na boye; kamar sallah, zakka, azumi, hajji, gaskiyar magana, bayar da amana, yi wa iyaye biyayya, da sada zumunci.

Haka nan bauta ta hada da ayyukan zuciya, kamar son Allah da Manzonsa, tsoron Allah, komawa zuwa gare shi, tsarkake addini a gare shi, yin hakuri da hukuncinsa, gode masa a kan ni'imominsa, da yarda da kaddararsa.

Kuma hujja a kan zama dole a kadaita Allah da bauta ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki:

{وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا}

(Ku bauta wa Allah, kuma kada ku hada Shi da komai wajen bauta) [An-Nisa: 36]. Wannan umarni ne na bauta masa, da kuma hani a kan yin shirka da Shi.

[1] Imani ba ya inganta, kuma aiki ba ya karbuwa sai da kalmar kadaitawa (Tawhid) "La'ilaha illallahu", wadda ma'anarta ita ce: Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah.

2.3 Karewar da Annabi ﷺ ya yi wa fagen kadaita Allah (Tawhid) da toshe dukkan hanyoyin da suke kaiwa ga shirka

Hakika Annabi ﷺ ya kasance mai matukar kwadaitarwa wajen kare kadaita Allah (Tawhid), da kiyaye shi daga dukkan abin da zai iya taba shi ko ya raunana shi na maganganu ko ayyuka.

Daga cikin hakan akwai haninsa ﷺ game da wuce gona da iri wajen yaba masa da jaba shi, saboda tsoron kada hakan ya kai ga bauta masa maimakon Allah, kamar yadda Kiristoci suka yi wa Al-Masih (Annabi Isah) amincin Allah ya tabbata a gare shi.

Manzo ﷺ ya ce: "Kada ku wuce gona da iri wajen yaba min kamar yadda Kiristoci suka wuce gona da iri wajen yaba wa dan Maryama, lallai ni bawa ne kawai, don haka ku ce: Bawan Allah da Manzonsa."

Daga cikin kariyarsa ﷺ ga kadaita Allah akwai haninsa na mayar da kaburbura su zama masallatai, ko gina masallatai a kansu, ko yin sallah a kusa da su, domin hakan hanya ce da take kaiwa ga shirka da bautar masu kaburburan.

Haka nan ya yi hani ﷺ game da rantsuwa da wanin Allah, kuma ya kidayata hakan a matsayin shirka, inda ya ce: "Duk wanda ya rantsu da wanin Allah, to hakika ya kafurta ko ya yi shirka."

[1] Toshe hanyoyi (Saddul Zara'i) shi ne hana wasu abubuwa da za su iya kaiwa ga fada wa cikin haramun, kuma Annabi ﷺ ya aiwatar da hakan a mafi cikar siffa a cikin babin kadaita Allah (Tawhid).

2.4 Shirka da Kafurci da nau'o'insu

2.4.1 Shirka (Hada Allah da kowa wajen bauta)

Shirka ita ce sanya abokin tarayya ga Allah Madaukakin Sarki a cikin ayyukansa (Rububiyah) ko bautarsa (Uluhiyyah) ko sunayensa da siffofinsa, mafi akasari kuma ita ce shirka a cikin bauta, ta hanyar kiran wani tare da Allah, ko juya wani nau'i na bauta zuwa ga waninsa.

Na daya: Babbar Shirka (Al-Shirk al-Akbar)

Babbar Shirka: Ita ce karkata wani abu na daga nau'o'in bauta zuwa ga wanin Allah, kamar kiran (addu'a ga) wanin Allah, da neman kusanci ta hanyar yanka da bakance ga wanin Allah kamar kaburbura da aljanu da shaidanu.

Hukuncin wannan nau'i shi ne cewa yana fitar da mutum daga addini, mai yin sa kuma zai dawwama a wuta idan ya mutu bai tuba ba, kamar yadda Allah Madaukakin Sarki ya ce: {الْجَنَّةَ عَلَيْهِ اللَّهُ حَرَّمَ فَقَدْ بِاللَّهِ يُشْرِكُ مَنْ إِنَّهُ} (Lallai wanda ya yi shirka da Allah, to hakika Allah ya haramta masa Aljanna, kuma makomarsa wuta ce) [Al-Ma'idah: 72].

Na biyu: Karamar Shirka (Al-Shirk al-Asghar)

Karamar Shirka: Ita ce duk abin da yake zama silar kaiwa zuwa ga babbar shirka, kuma ya zo a cikin nassoshi ana kiransa da shirka, amma bai kai matakin babbar shirka ba, kamar dan kadan na nuna kai (riya), da rantsuwa da wanin Allah.

Hukuncinta shi ne cewa ba ta fitar da mutum daga addini, amma tana rage (cikar) kadaita Allah, kuma tana da girma fiye da manyan laifuka (Kaba'ir).

2.4.2 Kafurci (Al-Kufr)

2.4.2.1 Ma'anar Kafurci

Kafurci a harshe (Lughatan) yana nufin: Rufewa ko boyewa. A shar'ance kuma: Shi ne kishiyar imani, wato rashin yin imani da Allah da manzanninsa, daidai ne akwai karyatawa tare da shi ko babu karyatawa, face dai ya kasance saboda shakka, ko taurin kai, ko kaucewa, ko kuma hassada.

2.4.2.2 Nau'o'in Kafurci

Na daya: Babban Kafurci (Al-Kufr al-Akbar)

Babban Kafurci: Shi ne wanda yake fitar da mutum daga addini, kuma yake tabbatar da dawwama a wuta. Yana da nau'i biyar: Kafurcin karyatawa, kafurcin ki da girman kai, kafurcin shakka, kafurcin kaucewa, da kuma kafurcin munafunci.

Daga cikin kafurcin karyatawa akwai fadin Allah Madaukakin Sarki:

{وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ}

(Kuma wane ne ya fi zalunci fiye da wanda ya kirkira wa Allah karya, ko ya karyata gaskiya a lokacin da ta zo masa?) [Al-Ankabut: 68].

Na biyu: Karamin Kafurci (Al-Kufr al-Asghar)

Karamin Kafurci: Shi ne kafurcin da ba ya fitar da mutum daga addini, kuma ana kiransa da (Kafurcin ni'ima), wato sabon Allah (zunubai) da aka ambace su a cikin Littafi da Sunnah da sunan kafurci amma ba su kai matakin babban kafurci ba.

Misalinsa shi ne fadin Manzo ﷺ: "Zagin Musulmi fasiqanci ne, yakarsa kuma kafurci ne", da kuma fadinsa ﷺ: "Abubuwa guda biyu a cikin mutane kafurci ne a gare su: Sukan dangantaka (nasaba) da kuma yin kuka (kururuwa) a kan mamaci."

2.5 Da'awar sanin gaibi da abubuwan da suke matsayinsa

Gaibi shi ne abin da ya boye wa hankulan mutane da iliminsu, kuma yana daga cikin abubuwan da Allah Madaukakin Sarki ya kebanta da saninsu, Allah ya ce: {اللَّهُ إِلَّا الْغَيْبِ وَالْأَرْضِ السَّمَاوَاتِ فِي مَنْ يَعْلَمُ لَا قُلْ} (Ka ce: Babu wanda yake a cikin sammai da kasa da ya san gaibi sai Allah) [An-Naml: 65].

Duk wanda ya yi da'awar sanin gaibi ko ya gaskata wanda yake da'awar hakan, to hakika ya yi jayayya da Allah a cikin wata siffa ta musamman ta ayyukan Ubangijinsa, kuma wannan kafurci ne da bata.

Na daya: Bokanci da duba (Al-Kahanah wal-Arrafah)

Boka shi ne wanda yake ba da labarin abin da zai faru a nan gaba, mai duba (Arraf) kuma shi ne wanda yake ba da labarin abubuwan da aka sata ko wadanda suka bata da makamantansu, duka biyun kuma suna neman taimakon shaidanu ne.

Hukuncin zuwa wurinsu: Duk wanda ya je musu ya tambaye su, ba za a karbi sallarsa ta darare arba'in ba, wanda kuma ya gaskata su da abin da suke fada, to hakika ya kafurta da abin da aka saukar wa Muhammadu ﷺ.

Na biyu: Sihiri (Al-Sihr)

Sihiri wasu maganganu ne na tsafi da tsubbu da kulli-kulli wadanda suke tasiri a kan zukata da jikkuna, yana sanya rashin lafiya, yana kisa, kuma yana raba tsakanin mutum da matarsa, kuma aiki ne na shaidan da kafurce wa Allah.

[1] Koyon sihiri da koyar da shi da yin sa kafurci ne da yake fitarwa daga addini, kamar yadda Allah Madaukakin Sarki ya ce:

{وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ}

(Kuma Sulaiman bai kafurta ba, amma shaidanu ne suka kafurta, suna koya wa mutane sihiri).

Babi na Uku: Kadaita Allah a cikin Sunayensa da Siffofinsa (Tawhid al-Asma wa al-Sifat)

Shimfida: Imani da sunayen Allah da siffofinsa da tasirinsa a kan Musulmi

Imani da sunayen Allah da siffofinsa yana daya daga cikin shika-shikan imani da Allah, kuma ya ginu ne a kan tabbatar da abin da Allah ya tabbatar wa kansa a cikin Littafinsa, ko kuma abin da Manzonsa ﷺ ya tabbatar masa a cikin Sunnarsa, ba tare da karkatar da ma'ana (tahrif) ba, ko korar siffar (ta'til) ba, kuma ba tare da kwatanta yadda take (takyif) ba, ko kamanta ta da ta halittu (tamthil).

3.1 Ma'anar kadaita Allah a cikin Sunaye da Siffofi da hujjojinsa

Ma'anarsa: Shi ne kuduri (aqida) tabbatacce cewa Allah Madaukakin Sarki yana da kyawawan sunaye (Al-Asma al-Husna) da madaukakan siffofi, kuma Shi kadai ya kebanta da cikas siffa a cikin duka wadannan.

Hujja a kan wannan nau'i na kadaitawa ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki:

{وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا}

(Kuma Allah yana da kyawawan sunaye, saboda haka ku kira Shi da su) [Al-A'raf: 180], da kuma fadin Allah Madaukakin Sarki:

{لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ}

(Babu wani abu da yake kama da Shi, kuma Shi ne Mai ji, Mai gani) [Al-Shura: 11].

Hanyar (Manhajin) magabata na kwarai (Salafus-Salih) a cikin wannan babin ita ce: barin nassoshin sunaye da siffofi su tafi kamar yadda suka zo a fili (zahirinsu), tare da yin imani da hakikaninsu da abin da suka nuna, da kuma mika sanin yadda suke (kayfiyyah) zuwa ga Allah Madaukakin Sarki.

[1] Tahrif shi ne canja lafazi ko ma'ana, Ta'til shi ne kore siffofi, Takyif shi ne fadar hakikanin yadda siffar take, Tamthil kuma shi ne kamanta ta da siffofin halittu.

3.2 Misalai na aikace-aikace na sunayen Allah da siffofinsa

Daga cikin sunayen Allah Madaukakin Sarki akwai: "Al-Hayyu al-Qayyum" (Rayayye, Madauwami), wadannan sunaye ne guda biyu da suke nuna cikas siffofin zatinsa da na ayyukansa. Al-Hayyu shi ne Madauwamin da ba ya mutuwa, Al-Qayyum kuma shi ne wanda ya tsayu da kansa, kuma Shi ne Mai tsayar da waninsa.

Daga cikin sunayensa akwai: "Al-Alim" (Masani), wanda yake nuna cewa iliminsa ya kewaye kowane abu, na gaba daya ne ko na filla-fula, na baya ne ko na yanzu ko na gaba.

Daga cikin siffofinsa Madaukakin Sarki akwai: "Al-Istiwa'u alal Arsh" (Daukaka a kan Al-arshi), wannan siffa ce ta aiki tabbatacciya a cikin Littafi da Sunnah, ma'anarta ita ce: daukaka da kasancewa a saman Al-arshi a kan yanayin da ya dace da girmansa tsarki ya tabbata a gare shi.

Daga cikin siffofinsa akwai: "Saukowa zuwa samann duniya" a kowane dare a cikin sulusi na karshe (kashi na karshe na dare), wannan saukowa ce ta gaskiya da ta dace da girmansa, ba ta yi kama da saukowar halittu ba.

Daga cikin siffofinsa akwai: "Hannaye" (Al-Yadain), hakika Allah ya tabbatar wa kansa hannaye biyu kamar yadda ya zo a cikin fadinsa Madaukakin Sarki:

{بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ}

(A'a, hannayensa biyu shimfidaddu ne) [Al-Ma'idah: 64], hannaye ne guda biyu na gaskiya wadanda suka dace da cikarsa.

[1] Ka'ida a cikin siffofi ita ce: Magana a kan siffofi tana da matsayi daya da magana a kan zati; kamar yadda Allah yake da zati wanda ba ya kama da

sauran zati (na halittu), to Shi ma yana da siffofi wadanda ba su yi kama da siffofi (na halittu) ba.

3.3 Wasu ka'idoji da asasi game da sunayen Allah da siffofinsa

Ka'ida ta Daya: Sunayen Allah Madaukakin Sarki duka kyawawa ne (Husna), wato: sun kai karshen kyawu; domin suna nuna siffofin cika wadanda babu tawaya a cikinsu ta kowace fuska.

Ka'ida ta Biyu: Sunayen Allah Madaukakin Sarki ba su takaitu da wani adadi sananne ba. Amma fadin Manzo ﷻ: "Lallai Allah yana da sunaye casa'in da tara, wanda ya kiyaye su zai shiga Aljanna", wannan ba ya nuna takaitawa ba ne, face dai yana nuna falalar kiyaye wannan adadi ne.

Ka'ida ta Uku: Siffofin Allah Madaukakin Sarki abubuwa ne da ake tsaya wa a kan nassi (Tawqifiyyah), babu fili ga hankali a cikinsu; don haka ba ma tabbatar wa Allah wata siffa face wadda ya tabbatar wa kansa, ko wadda Manzonsa ﷻ ya tabbatar masa.

Ka'ida ta Huɗu: Kowane suna na Allah Madaukakin Sarki ya kunshi siffa, amma ba kowace siffa ba ne ake karɓar suna daga gare ta; misali siffar "Daukaka a kan Al-arshi" (Al-Istiwa') da "Saukowa" (Al-Nuzul) ba a samar da sunaye daga gare su ga Allah Madaukakin Sarki.

Ka'ida ta Biyar: Siffofin Allah Madaukakin Sarki duka siffofin cika ne, kuma magana a kan sashen siffofin take take da magana a kan sauran sashesu, haka nan magana a kan siffofin take take da magana a kan Zatin Allah.

[1] Kiyaye kyawawan sunayen Allah (Ihsah) ya hada da: hadace lafuzansu, da fahimtar ma'anoninsu, da kuma kiran Allah da su (yin addu'a da su).

Kashi na Biyu: Sauran Shika-shikan Imani

Babi na Daya: Imani da Mala'iku

1.1 Hakikanin Mala'iku da asalinsu da siffofinsu

Mala'iku wasu halittu ne na gaibi, wadanda Allah ya halicce su daga haske, su bayi ne masu daraja, ba sa saba wa Allah a kan abin da ya umarce su, kuma suna aikata abin da aka umarce su. Su ba 'ya'yan Allah mata ba ne, kuma ba 'ya'yansa maza ba ne, haka nan ba abokan tarayyarsa ba ne.

Asalin halittarsu: Ya tabbata a cikin Sahih Muslim daga hadisin Aisha - Allah ya yarda da ita - cewa Annabi ﷺ ya ce: "An halicci mala'iku daga haske, an halicci aljanu daga harshen wuta, kuma an halicci Adamu daga abin da aka siffanta muku (laka)."

Siffofin halittarsu: Mala'iku suna da fika-fikai, kamar yadda Allah Madaukakin Sarki ya ce:

{جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَّثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ}

(Mai sanya mala'iku su zama manzanni masu fika-fikai biyu-biyu, da uku-uku, da hudu-hudu) [Fatir: 1]. Kuma suna da ikon rikida zuwa siffar maza, kamar yadda ya zo a labarin Jibrilu lokacin da ya zo wa Annabi ﷺ a siffar wani mutum mai tsananin farin kaya.

Siffofin dabi'unsu: Su bayi ne masu da'a, wadanda aka halicce su a kan bauta, ba sa gajiyawa wajen yin tasbihi ga Allah da ambatonsa, kamar yadda Allah Madaukakin Sarki ya ce:

{يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ}

(Suna yin tasbihi dare da rana ba sa yin rauni) [Al-Anbiya: 20].

[1] Mala'iku ba sa cin abinci, ba sa shan abin sha, kuma ba sa yin aure; don haka su tsarkakku ne daga bukatun 'yan Adam na dole.

1.2 Zama dole a yi imani da Mala'iku da hujjojinsa

Imani da Mala'iku daya ne daga cikin shika-shikan imani guda shida, imanin bawa ba ya inganta sai da shi. Ya kunshi gaskatawa tabbatacciya game da samuwarsu da kuma abin da ya zo a cikin wahayi na siffofinsu da ayyukanssu.

Hujja daga Littafi (Alkur'ani) ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki:

{آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ}

(Manzo ya yi imani da abin da aka saukar masa daga Ubangijinsa, da mumintai ma; kowanensu ya yi imani da Allah, da Mala'ikunsa, da Littafansa, da Manzanninsa) [Al-Baqarah: 285].

Hujja daga Sunnah ita ce hadisin Jibrilu sananne lokacin da ya tambayi Annabi ﷺ game da imani, sai ya ce: "Ka yi imani da Allah, da Mala'ikunsa, da Littafansa, da Manzanninsa..".

1.3 Ayyukan Mala'iku da ayyukansu na musamman

Allah ya dora wa Mala'iku ayyuka guda biyu, daga cikinsu akwai wanda aka wakilta da wahayi shi ne Jibrilu amincin Allah ya tabbata a gare shi, akwai kuma wanda aka wakilta da ruwan sama da tsiro shi ne Mika'ilu amincin Allah ya tabbata a gare shi.

Daga cikinsu akwai wanda aka wakilta da busa kaho (Sura) shi ne Israfilu, akwai kuma wanda aka wakilta da karbar rayuka shi ne Mala'ikan mutuwa (Malakul Maut) da mataimakansa.

Daga cikinsu akwai wadanda aka wakilta da tsaron 'yan Adam, da rubuta ayyukansu na alheri ko na sharri, su ne (Al-Kiram al-Katibun).

[1] Imani da Mala'iku yana samarwa a cikin zuciyar Musulmi girmama Allah Madaukakin Sarki da karfin tawakkali gare shi da jin natsuwa da tsira.

Babi na Biyu: Imani da Littafai

Shimfida: Ma'anar Wahayi a harshe da a shar'ance da nau'o'insa

Wahayi a harshe (Lughatan) yana nufin: Sanarwa cikin sauri da boye. A shar'ance kuma: Shi ne maganar Allah Madaukakin Sarki da aka saukar wa wani annabi daga cikin annabawansa.

Wahayi yana da nau'o'i, daga cikinsu akwai: Abin da Allah yake jefa wa annabi a cikin zuciyarsa, akwai kuma abin da yake kasancewa ta bayan labule, akwai kuma wanda yake kasancewa ta hannun Mala'ika Jibrilu amincin Allah ya tabbata a gare shi.

2.1 Hukuncin yin imani da littafan da aka saukar da hujjojinsa

Imani da littafai daya ne daga cikin shika-shikan imani, shi ne gaskatawa tabbatacciya cewa Allah Madaukakin Sarki ya saukar da littafai ga manzanninsa domin su zama shiriya ga mutane, kuma lallai wadannan littafai maganarsa ce ta gaskiya.

Hujja ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِن قَبْلُ}

(Ya ku wadanda suka yi imani! Ku yi imani da Allah da Manzonsa, da Littafin nan da ya saukar wa Manzonsa, da kuma Littafin nan da ya saukar a gabanin haka) [An-Nisa: 136].

Duk wanda ya musanta littafi guda daya daga cikin littafan da Allah ya saukar, to hakika ya kafurta da dukkan littafai, kuma ya kafurta da Allah Madaukakin Sarki.

[1] Imani da littafan da suka gabata imani ne na gaba daya, amma imani da Alkur'ani imani ne na filla-filla wanda yake bukatar yin aiki da shi.

2.2 Yadda ake yin imani da Littafan Ubangiji

Imani da littafai ya kunshi abubuwa hudu: Na daya: Yin imani da cewa lallai saukar da su daga wurin Allah gaskiya ne.

Na biyu: Yin imani da wadanda Allah ya ambaci sunayensu, kamar Alkur'ani, da Tawrata, da Injila, da Zabura, da kuma takardun (Suhuf) Ibrahim da Musa.

Na uku: Gaskata labaran da suka inganta a cikinsu, kamar labaran Alkur'ani, da kuma labaran da ba a canza ba ko aka karkatar da su a cikin littafan da suka gabata.

Na hudu: Yin aiki da hukunce-hukuncen da ba a soke (nasakh) ba a cikinsu, da yarda da mika wuya gare su. Kuma dukkan littafan da suka gabata Alkur'ani mai girma ya soke su.

Alkur'ani mai girma shi ne cikon littafai kuma mai shaida (Muhaymin) a kansu, shi ne hujja madauwami har zuwa ranar kiyama, kuma kiyayye yake daga canji ko karkatarwa.

[1] Kasancewar Alkur'ani mai rinjaye (Muhaymin) yana nufin shi ne mai shaida a kan littafan da suka gabace shi; abin da ya dace da shi a cikinsu gaskiya ne, abin da kuma ya saba masa karya ne (bata ne).

2.4 Alkur'ani Mai Girma: Falalarsa, matsayinsa, da siffofinsa na musamman

Alkur'ani Mai Girma maganar Allah Madaukakin Sarki ce, mai i'ijazi (ban mamaki), wadda aka saukar wa bawanSa kuma ManzonSa Muhammadu ﷺ, wadda ake yin bauta ta hanyar karanta ta, kuma aka nakalto mana ita ta hanyar tabbataccen jerin masu nakalta (Tawatur).

Alkur'ani Mai Girma yana da falala mai girma, shi shiriya ne ga masu takawa, kuma haske ne ga masu gani, kuma waraka ne ga abin da yake cikin zukata, kuma rahama ne ga mumina.

Daga cikin siffofin Alkur'ani Mai Girma na musamman shi ne cewa shi mai rinjaye ne (Muhaymin) a kan littafan da suka gabace shi, kuma mai shaida ne a kansu, kuma mai hukunci ne a kan gaskiyarsu, kuma mai soke (Nasikh) hukunce-hukuncensu ne.

Haka kuma Alkur'ani ya kebanta da kasancewa shi kadai ne littafin da Allah ya dauki nauyin kiyaye shi daga kowane irin canji ko karkatarwa, Allah ya ce: {لَخَافِظُونَ لَهُ وَإِنَّا الذِّكْرَ نَزَّلْنَا نَحْنُ إِنَّا} (Lallai Mu ne Muka saukar da ambato (Alkur'ani), kuma lallai Mu Masu kiyaye shi ne) [Al-Hijr: 9].

Alkur'ani kuma shi ne mu'ujizar Annabi ﷺ madauwami wadda Allah ya kalubalanci mutane da aljanu da su kawo misalinsa, sai suka gaza, kuma za su gaza har zuwa ranar kiyama.

[1] Karatun Alkur'ani Mai Girma bauta ce mai girma, domin harafi guda daya daga cikinsa yana da lada goma kamar yadda ya zo a cikin Sunnah ingantacciya.

Babi na Uku: Imani da Manzanni

3.1 Ma'anar Annabi da Manzo da bambancin da ke tsakaninsu

Manzo (Rasul): Shi ne wanda aka yi masa wahayi da sabon shari'a kuma aka umarce shi da ya isar da ita. Annabi (Nabiy): Shi ne wanda aka yi masa wahayi da shari'ar wanda ya gabace shi domin ya sabunta ta kuma ya isar da ita.

Don haka kowane Manzo Annabi ne, amma ba kowane Annabi ne ya zama Manzo ba, kuma Manzanni matsayinsu ya fi daukaka da kwarewa fiye da Annabawa.

3.2 Hukuncin yin imani da Manzanni da hujjojinsa

Imani da Manzanni daya ne daga cikin shika-shikan imani guda shida, shi ne gaskatawa tabbatacciya cewa Allah ya aiko a cikin kowace al'umma wani

manzo daga cikinsu, yana kiran su zuwa ga bautar Allah Shi kadai da kuma kafurce wa abin da ake bauta wa waninSa.

Hujja ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki:

{وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ}

(Kuma lallai hakika Mun aika a cikin kowace al'umma wani manzo (da cewa): Ku bauta wa Allah, kuma ku nisanci dagutu) [An-Nahl: 36].

Kuma duk wanda ya kafurta da manzo guda daya daga cikinsu, to hakika ya kafurta da dukkan manzanni, Allah ya ce:

{كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ}

(Mutanen Nuhu sun karyata Manzanni), sai (Allah) ya mayar da su masu karyata dukkan manzanni saboda karyata Nuhu da suka yi amincin Allah ya tabbata a gare shi.

[1] Imani da Manzanni yana bukatar son su, da girmama su, da rashin wuce gona da iri a kansu ko daukaka su sama da matsayinsu na 'yan Adam.

3.3 Siffofin Manzanni na musamman da ayyukansu

Manzanni mutane ne (bashar) wadanda siffofin 'yan Adam suke gudana a kansu kamar jin yunwa, rashin lafiya, barci, da mutuwa, sai dai Allah ya ke bance su da wahayi da kuma kariya (isma) a cikin abin da suke isarwa daga Allah Madaukakin Sarki.

Daga cikin siffofinsu na musamman: Idanuwansu suna barci amma zukatansu ba sa barci, kuma ana ba su zabi a lokacin mutuwa, kuma ana binne su a inda suka mutu, sannan kasa ba ta cin jikkunansu.

Amma ayyukansu, sun hada da: Isar da addinin Allah a fili, da kira zuwa ga kadaita Allah da bauta masa, da yi wa mumina bushara da Aljanna, da kuma yi wa kafirai gargadi game da wuta.

Daga cikin ayyukansu kuma akwai: Koyar da mutane hukunce-hukuncen addininsu, da tsarkake rayukansu, da kuma zama abin koyi na kwari gare su a cikin maganganu, ayyuka, da dabi'u.

Kuma hakika Allah ya karfafa su da mu'ujizoji da ayoyi bayyanannu wadanda suke nuna gaskiyarsu, da kuma zama dole a bi su a cikin dukkan abin da suka zo da shi.

[1] Mu'ujiza wani abu ne da ya saba wa dabi'a (al'ada) wanda Allah yake bayyana shi a hannun wani annabi domin karfafa shi, kuma ta bambanta da sihiri da kuma karama.

3.4 Ma'abuta karsashi (Ulu al-Azmi) daga cikin Manzanni da cikon Annabawa

Ma'abuta karsashi (Ulu al-Azmi) su ne mafiya falan manzanni da mafi juriyarsu a kan cutarwar mutanensu, su biyar ne: Nuhu, Ibrahim, Musa, Isah, da Muhammadu ﷺ.

Kuma hakika Allah ya ambace su a cikin Littafinsa a wurare biyu; a cikin suratul Ahzab a cikin fadinsa:

{وَأَدْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ}

(Kuma lokacin da Muka karbi alkawari daga Annabawa, kuma daga gare ka (Muhammadu), da daga Nuhu, da Ibrahim, da Musa, da Isah dan Maryama), da kuma a cikin suratul Shura.

Kuma mafi falan wadannan guda biyar shi ne Annabinmu Muhammadu ﷺ, domin shi ne shugaban 'yan Adam, kuma limamin Annabawa, kuma cikon Manzanni, wanda babu wani annabi a bayansa.

Kuma hakika Allah ya kebance shi da wasu siffofi na musamman wadanda ba su kasance ga waninsa ba; daga cikinsu akwai kasancewar sakonsa na gaba daya ne ga mutane da aljanu, kuma an taimake shi da sanya tsoro (a zukan makiya) na tsawon tafiyar wata guda, kuma an

halatta masa ganima, kuma an sanya masa kasa ta zama masallaci kuma mai tsarki.

Kuma daga cikin hakinsa ﷺ a kanmu akwai: yin imani da shi, da son shi fiye da rai da dukiya da 'ya'ya, da bin sunnarsa, da yawaita yin salati da gaisuwa a gare shi.

[1] Cika annabta da Muhammadu ﷺ yana nufin batilcin da'awar dukkan wanda ya yi da'awar annabta a bayansa, kuma shi kafiri ne mai karyata Alkur'ani.

Babi na Hudu: Imani da Ranar Lahira

4.1 Hakikanin imani da Ranar Lahira da hukuncinsa da hujjojinsa

Imani da Ranar Lahira shi ne: Gaskatawa tabbatacciya ga dukkan abin da Allah ya ba da labari a cikin Littafinsa, kuma Manzonsa ﷺ ya ba da labari, na abubuwan da za su kasance bayan mutuwa; daga jarabawar kabari, da azabarsa da ni'imarsa, da tashin matattu, da taron kiyama (Hashri), da hisabi, da Aljanna da Wuta.

Kuma hakika Allah Madaukakin Sarki ya hada imani da Ranar Lahira tare da imani da Shi a wurare da dama, wanda hakan yake nuna girman matsayin wannan shika-shikin da muhimmancinsa wajen gyaruwar zukata da ayyuka.

4.2 Ashradus-Sa'ah (Alamomin Kiyama)

Kiyama tana da alamomin da suke gabatarta wadanda suke nuna kusancin aukuwarta, kuma sun kasu kashi biyu: Alamomi kanana, da Alamomi manya.

Alamomi kanana: Suna da yawa, daga cikinsu akwai aiko Annabi ﷺ da mutuwarsa, da tsagewar wata, da gasar gina dogayen gine-gine da tsiraicin kafafu masu neman abinci suke yi, da bayyanar fitintinu, da yawaitar kisa (Al-Haraj).

Alamomi manya: Su ne wadanda kiyama take biyo bayansu kai-tsaye, su goma ne kamar bayyanar Dajjal, da saukowar Annabi Isah amincin Allah ya tabbata a gare shi, da bayyanar Yajuja da Majuja, da fitowar rana daga yamma.

[1] An kira ranar da "Ranar Lahira" (Karshe) da wannan suna domin babu wata rana a bayanta, inda 'yan Aljanna za su tabbata a masaukansu, 'yan wuta kuma a nasu masaukan.

4.3 Rayuwar Barzahu: Kabari da ni'imarsa da azabarsa

Barzahu ita ce rayuwar da take biyo bayan mutuwa har zuwa ranar tashin matattu, kuma masauki na farko shi ne kabari; a cikinsa ne ake yin jarrabawa (tambaya), sannan ni'ima ko azaba.

Jarabawar kabari: Ita ce tambayar da Mala'iku biyu (Munkar da Nakir) suke yi wa mamaci game da Ubangijinsa, da addininsa, da annabinsa. Allah Yana tabbatar da wadanda suka yi imani da magana tabbatacciya, kuma Yana batar da azzalumai.

Azabar kabari da ni'imarsa: Gaskiya ce tabbatacciya da Littafi da Sunnah da hadin kan malaman Sunnah, azaba ce ko ni'ima da take fada a kan rai da gangar jiki baki daya.

Hujja ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki game da mutanen Fir'auna: {وَعَشِيًّا غَدُورًا عَلَيْهَا يُعْرَضُونَ النَّارُ} (Wuta ana gitta su a kanta safe da maraice) [Ghafir: 46], kuma wannan gitta su din yana kasancewa ne a rayuwar Barzahu kafin ranar kiyama.

Daga cikin abubuwan da suke janyo azabar kabari akwai: Kafurci, da munafunci, da rashin tsarkaka daga fitsari, da annamimanci, da sauran ayyukan saba wa Allah.

[1] Mumini ana yi masa ni'ima a cikin kabarinsa kuma ana bude masa kofa zuwa Aljanna domin iskar ta da kamshinta su dinga zo masa, kafiri kuma kabarinsa yana matse shi kuma ana bude masa kofa zuwa wuta.

4.4 Babbar Kiyama: Tashin matattu, da Taro, da Hisabi

Tashin matattu (Al-Ba'ath): Shi ne raye mutane da Allah zai yi da kuma fitar da su daga kaburburansu domin hisabi da sakamako, hakan zai kasance ne lokacin da Israfilu zai hura kaho (Sura) karo na biyu.

Taro (Al-Hashr): Shi ne tara halittu da tura su zuwa filin tsayuwa (Mawqif), suna masu tafiya babu takalmi, tsiraice, kuma ba tare da an yi musu kaciya ba, kamar yadda Allah ya fara halittarsu a karon farko haka zai mayar da su.

Ceto mafi girma (Al-Shafa'ah al-Uzma): Shi ne ceton da aka ke bance Annabinmu Muhammadu ﷺ da shi domin a fara shari'a tsakanin bayi, bayan da ma'abuta karsashi (Ulu al-Azmi) daga cikin manzanni suka kauce wa hakan.

Hisabi da Ma'auni (Al-Mizan): Allah zai nuna wa bayi ayyukansu, kuma za a kalle su da ma'auni na gaskiya mai fuka-fika biyu, duk wanda ma'auninsa ya yi nauyi to wadannan su ne masu babban rabo.

Watsa takardun ayyuka: Mumini zai karbi littafinsa da hannun dama, kafiri kuma da munafuki za su karbi littafansu da hannun hagu ko ta bayan bayansu.

[1] Tafki (Al-Hawd) gaskiya ne ga Annabi ﷺ a filin kiyama, ruwansa ya fi madara fari da zaki fiye da zuma, wanda ya sha guda daya daga gare shi ba zai taba jin kishirwa ba har abada.

4.5 Sakamako na karshe: Siradi, da Aljanna da Wuta

Siradi (Al-Sirat): Shi ne gadar da aka dora ta a saman jahannama, mutane za su rinka wucewa a kanta gwargwadon ayyukansu; akwai mai wucewa kamar kifawar ido, akwai kamar walkiya, akwai kamar iska, akwai kuma wanda kusoshi (masu fisga) za su taba shi ya fada cikin wuta.

Aljanna: Ita ce gidan ni'ima madauwami wanda Allah ya tanada wa muminaɓi masu takawa, a cikinta akwai abin da ido bai taba gani ba, kunne bai taba ji ba, kuma bai taba fado wa zuciyar mutum ba.

Aljanna tana da mata kai (darajoji), mafi daukar mata kanta shi ne Al-Firdaus al-A'la, rufinta kuma shi ne Al-arshin Mai rahama, kuma mafi girman ni'imar mutanen cikinta shi ne kallon fuskar Allah Mai girma.

Wuta (Al-Nar): Ita ce gidan azaba da kaskanci wanda Allah ya tanada wa kafirai da masu musu, tana da mata kai na kasa-kasa (daraka) wadanda sashensu ya fi sashi tsanani.

Abincin mutanen wuta shi ne (Dari'u) da (Zaqqum), abin shansu kuma ruwan zafi (Hamim) da miyagun ruwa (Ghassaq), tufafinsu kuma na wuta ne, kuma suna cikinta har abada.

[1] Aljanna da Wuta halittattu ne a yanzu haka, kuma ba za su taba karewa ba ko su bace, wannan yana daga cikin asasin aqidar mutanen Sunnah (Ahlus-Sunnah wal-Jama'ah).

Babi na Biyar: Imani da Kaddara (Al-Qadar)

5.1 Hakikanin imani da kaddara da hukuncinsa da hujjojinsa

Imani da kaddara shi ne: Gaskatawa tabbatacciya cewa duk abin da yake faruwa a sararin samaniya yana kasancewa ne da kaddarawar Allah Madaukakin Sarki da iliminSa da nufinSa da halittarSa, kuma abin da ya samu mutum ba zai taba kauce masa ba, abin da kuma ya kuskure shi ba zai taba samun sa ba.

Hujja ita ce fadin Allah Madaukakin Sarki:

{إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ}

(Lallai Mu, kowane abu Mun halicce shi da kaddara) [Al-Qamar: 49], da kuma fadin Annabi ﷺ a cikin hadisin Jibrilu lokacin da ya tambaye shi game da imani: "Kuma ka yi imani da kaddara, alherinta da sharrinta."

5.2 Matakan (Darikun) imani da kaddara

Imani da kaddara ya ginu ne a kan matakai hudu: Na daya "Ilimi" (Al-Ilm); shi ne yin imani da cewa lallai Allah ya san kowane abu baki daya da kuma filla-fillsa, tun farko har abada.

Na biyu "Rubutu" (Al-Kitaba); shi ne yin imani da cewa lallai Allah ya rubuta duk abin da zai kasance a cikin allo (Al-Lawh al-Mahfuz). Na uku "Nufi" (Al-Mashi'ah); shi ne yin imani da cewa abin da Allah ya so shi ne yake kasancewa, abin da kuma bai so ba ba zai taba kasancewa ba.

Na hudu "Halitta" (Al-Khalq); shi ne yin imani da cewa lallai Allah ne Mai halittar kowane abu, har ma da ayyukan bayi, Allah ya ce: {وَمَا خَلَقَكُمْ وَاللَّهُ} {تَعْمَلُونَ} (Kuma Allah ne ya halicce ku da kuma abin da kuke aikatawa) [Al-Saffat: 96].

[1] Imani da kaddara ba ya kore kasancewar bawa yana da nufi da zabi da ikon yin aiki, sai dai nufin bawa yana karkashin nufin Allah Madaukakin Sarki yake.

Kashi na Uku: Lazimtar Jam'iyya da Yi Wa Shugabanni Da'a

3.1 Zama dole a lazimci jam'iyya da gargadi game da rarraba

Allah ya wajabta wa Musulmi hadin kai da fahimtar juna, kuma ya haramta musu rarraba da sabani, Allah ya ce: {وَلَا جَمِيعًا اللَّهُ بِحَبْلِ وَإِعْتَصِمُوا} {تَفَرَّقُوا} (Kuma ku yi riko da igiyar Allah baki daya, kuma kada ku rarraba) [Ali-Imran: 103].

3.2 Zama dole a yi wa shugabanni da'a a cikin abin da ba sabon Allah ba

Yin biyayya ga shugabannin Musulmi wajibi ne a cikin abin da yake na kwarai (Ma'ruf), kuma yana daya daga cikin asasin aqida, da ita ne ake

kiyaye maslahohi da kare zubar da jini, Allah ya ce: {اللَّهُ أَطِيعُوا آمَنُوا الَّذِينَ أُيَّهَا يَا: {مِنْكُمْ الْأَمْرِ وَأُولِي الرَّسُولِ وَأَطِيعُوا} (Ya ku wadanda suka yi imani! Ku yi wa Allah da'a, kuma ku yi wa Manzo da'a, da kuma shugabanni daga cikinku) [An-Nisa: 59].

Ba ya halatta a yi wa shugaba da'a a cikin sabon Allah, idan ya yi umarni da sabo to babu ji kuma babu biyayya a cikin wannan lamari na musamman, tare da ci gaba da jin sa da yi masa biyayya a cikin sauran abubuwa na alheri.

Haramun ne tawaye (fita) ga shugabannin Musulmi ko da suna da zalunci, matukar Musulmi bai ga kafurci bayyananne ba a wurinsu wanda yake da hujja daga Allah a kansa; wannan kuwa saboda abin da yake biyo bayan tawaye na fitintinu da babban barna.

[1] Al-Jama'ah su ne wadanda suka hadu a kan gaskiya, su ne Sahabbai da Tabi'ai da wadanda suka bi su da kyautatawa har zuwa ranar sakamako.